

AUTOEVALVÁCIA ŠKOLY NA SLOVENSKU

SCHOOL AUTOEVALUATION IN SLOVAKIA

Simoneta Babiaková

Abstrakt: Autoevalvácia školy je na Slovensku pomerne nová záležitosť. Doteraz sa školy väčšinou spoliehali na hodnotenie zvonku. Školský vzdelávací program každého školského stupňa má v nových podmienkach obsahovať systém kontroly a hodnotenia žiakov a systém kontroly a hodnotenia zamestnancov školy. Ak vychádzame z toho, že autoevalvácia je pravidelný systematický proces zacielený na rozvoj kvality školy, potom by ju škola mala realizovať na základe vlastných kritérií hodnotenia. Aj podľa medzinárodných európskych kvalifikačných rámcov je potrebné rozvíjať odborné kompetencie učiteľov na základe autoevalvácie. V predmetnom príspevku sú prezentované výsledky dotazníkového skúmania názorov slovenských učiteľov rôznych stupňov vzdelávania na procesy, metódy a nástroje autoevalvácie v ich škole.

Kľúčové slová: autoevalvácia školy, externé a interné hodnotenie, školský vzdelávací program, dotazníkové skúmanie názorov slovenských učiteľov na autoevalváciu v škole.

Abstract: School autoevaluation is in Slovak Republic relatively new issue. Till present, schools have relied on extern evaluation. School education programme of each school level in new conditions should include system of control and evaluation of pupils and system of control and evaluation of teachers. If the autoevaluation is regular systematic process goal directed to school quality development, then the school should realize autoevaluation based on its own evaluation criteria. Also according to international European qualification settings it is necessary to develop professional competences of teachers based on autoevaluation. In the article are presented results of questionnaire research of Slovak teachers' opinions of processes, methods and instruments of autoevaluation in their school.

Key words: School autoevaluation, relied and extern evaluation, School education programme, questionnaire research of Slovak techers' opinions of autoevaluation in school.

1 ÚVOD

Kurikulárna transformácia v slovenskej škole priniesla dve úrovne kurikulárnych dokumentov- štátny a školský vzdelávací program v predprimárnom, primárnom aj sekundárnom vzdelávaní. Podmienkou pre tvorbu kvalitného školského vzdelávacieho programu je moderné riadenie ľudských zdrojov a kvalitný autoevalvačný proces v škole.

Evalvácia (z latinčiny *valere* = byť silný, mať platnosť, závažnosť) znamená vo všeobecnosti určenie hodnoty, ocenenie. Z anglického výrazu *evaluation* sa rozšírilo do medzinárodného používania. V bežnom jazyku pedagógov a školských politikov sa pojem evalvácia používa najmä vo význame *hodnotenie vzdelávacích výsledkov (výkonov) žiakov, škôl*. To je ale len jeden z niekoľkých významov termínu evalvácia. (Průcha, 1996) Doteraz sa školy väčšinou spoliehali na hodnotenie zvonku -

externá evalvácia. Takéto hodnotenie vyplýva zvyčajne z analýzy základných dokumentov školy, z kontroly záznamov o výsledkoch vyučovacieho procesu, z pozorovania vyučovacieho procesu a podobne. Hodnotenie školy zvonku realizuje štátna školská inšpekcia, zriaďovateľ školy, rodičia, komunita, výskumné agentúry atd. Tvorba školských vzdelávacích programov v nových podmienkach si však vyžaduje pravidelnú autoevalváciu školy založenú na vlastných kritériách hodnotenia školy - interná evalvácia. V Štátnom vzdelávacom programe 1. stupňa základnej školy v Slovenskej republike ISCED 1- Primárne vzdelávanie ja v časti *Zásady a podmienky pre vypracovanie školských vzdelávacích programov* jasne formulovaná požiadavka na zavedenie systému kontroly a hodnotenia žiakov a zamestnancov školy. Podľa môjho názoru by táto požiadavka mala sledovať komplexnú autoevalváciu školy.

2 AUTOEVALVÁCIA ŠKOLY

Zamestnanci školy majú na základe autoevalvácie korektnú spätnú väzbu o tom, ako výchovno-vzdelávací proces a celý systém vnútri školy funguje. Autoevalvácia im dáva priestor na tímovú spoluprácu a spoločné premýšľanie o tom, ako školský vzdelávací program zlepšovať, aby splnil predstavy o najvhodnejšej podobe výchovy a vzdelávania na danej škole. Je motiváciou pre ďalší rozvoj školy a zlepšovanie edukačného procesu. Podľa Chmelíkovej (2003) je autoevalvácia školy systematicky pripravené a plánované hodnotenie podľa vopred stanovených kritérií k vopred vytýčeným cieľom. Charakterizujú ju plánovitosť, pravidelnosť, cieľavedomosť a čo najväčšia objektivnosť.

Autoevalvácia školy je cestou k jej autonómnosti. Učitelia a vedenie školy si na základe autoevalvácie uvedomujú svoje možnosti a príležitosti. Na základe výstupov z autoevalvácie školy môžu sami rozhodovať o jej ďalšom rozvoji. Autoevalvácia umožňuje reguláciu školy a jej školského vzdelávacieho programu zvnútra. Autoevalvácia školy sa nekoná s cieľom kontrolovať ale s cieľom zlepšovať, zvyšovať kvalitu.

Pre plánovanie autoevalvácie školy sú dôležité oblasti hodnotenia. Z oblastí hodnotenia je to najmä:

- kvalita školského vzdelávacieho programu,
- pedagogické, psychologické a hygienické podmienky výchovy a vzdelávania,
- realizácia edukačného procesu,
- výsledky edukačného procesu,
- spolupráca s rodinou a inými subjektami,
- vzájomné vzťahy v škole,
- riadenie školy,
- výsledky práce školy,
- kvalita pracovného výkonu pedagogických zamestnancov školy
- profesijný rast pedagogických zamestnancov školy atd.

V oblasti **kvality školského vzdelávacieho programu** sa hodnotí jeho súlad so štátnym vzdelávacím programom, jeho špecifickosť vo vzťahu k požiadavkám rodičov, jeho variabilnosť vo vzťahu k žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, jeho originalnosť vo vzťahu k inovačným edukačným stratégiám, jeho rôznorodosť vo vzťahu k rôznym vekovým skupinám žiakov (voliteľné predmety, edukačné projekty, prierezové témy, kurzy...) Pri hodnotení **podmienok výchovy** a vzdelávania máme na mysli kvalifikovanosť učiteľov, materiálne a technické vybavenie školy, informačno-komunikačné technológie a didaktické pomôcky v škole, učebnice, učebné a pracovné prostredie zaistenie bezpečnosti pri práci a ochrany zdravia, klíma školy, využívanie ekonomických zdrojov a ich rozvoj prostredníctvom projektov a grantov. Pri **realizácii edukačného procesu** hodnotíme skutočný priebeh edukácie. Máme na mysli najmä projektový prístup k príprave a realizácii vyučovania, sledovanie cieľových kompetencií žiakov v súlade so školským vzdelávacím programom a vyváženosť štruktúry vyučovacích hodín a vyučovacích blokov. Hodnotíme aj vhodný výber metód a foriem práce, efektívne využívanie didaktických prostriedkov, najmä využívanie sociálnych foriem vzdelávania (kooperatívne a projektové vyučovanie), používanie inovačných stratégií edukácie (obsahová integrácia, zážitkové učenie, diskusné kruhy...). Osobitne hodnotíme individuálny prístup k žiakom, využívanie slovného hodnotenia a rozvoj sebahodnotenia žiakov. Pri **výsledkoch edukačného procesu** porovnáваме výsledky so stanovenými cieľmi vzdelávania. Hodnotenie spočíva v priradení výstupu k zvolenému kritériu. Kritériá hodnotenia žiaka sú škole predpísané zvonka, štátom (vzdelávací štandard žiaka v štátnom vzdelávacom programe – výstup v podobe spôsobilostí, ktoré má žiak dosiahnuť), iné si škola definuje sama (Cieľový program učebnej osnovy každého predmetu alebo vzdelávacej oblasti, kompetenčný profil absolventa školského stupňa vzdelávania...). Pri hodnotení **spolupráce s rodinou a inými subjektmi** berieme do úvahy celkovú kultúru školy, prístup k informáciám o škole, kvalita komunikácie s rodičmi a odborníkmi, ktorí ovplyvňujú edukačný proces, komunikácia so zriaďovateľom a školskou radou...Pri hodnotení **vzťahov vnútri školy** ide o to aká silná je školská kultúra a aká je klíma školy. Hodnotí sa ako sú žiaci a učitelia v škole podporovaní (aká je kvalita výchovného a profesijného poradenstva pre žiakov, aký je systém kariérneho rozvoja učiteľov a pod). Kritériom hodnotenia je aj komunikácia medzi učiteľmi, učiteľmi a žiakmi, ale aj medzi ostatnými zamestnancami školy. Dôležitým kritériom je aj uplatňovanie hodnôt v škole a či sú vôbec spoločné hodnoty definované (etický kódex učiteľa, žiaka). **Riadenie školy** sa hodnotí podľa kvality strategického riadenia, podľa pedagogickej koncepcie školy, plánovania a koordinácie školského vzdelávacieho programu, podľa tvorby ročného plánu školy, podľa úrovne kontroly a hodnotenia v škole, podľa metodickej podpory učiteľov a efektívnej spätnej väzby od vedenia školy po pedagogických hospitáciách, podľa úrovne systému kontinuálneho profesijného rozvoja zamestnancov školy (plánu ďalšieho vzdelávania učiteľov). Hodnotenie **výsledkov práce školy** potom závisí od kvality výsledkov vzdelávania (prijatí žiaci na vyšší stupeň vzdelávania, uplatnenie žiakov v profesii...) Hodnotí sa aj prezentácia školy v rámci regiónu, spolupráca s partnermi, verejné aktivity školy (vystúpenia, akadémie, výstavy, prehliadky...). (Babiaková, 2008) **Kvalita pracovného výkonu pedagogických zamestnancov školy** sa hodnotí podľa úrovne profesijných kompetencií a vykonávaných činností učiteľov vo vzťahu k žiakom, edukačnému procesu a pracovným normám. **Profesijný rast pedagogických zamestnancov** sa hodnotí na základe formálneho a neformálneho vzdelávania a sbeavzdelávania, na základe plánovania vlastného profesijného rastu učiteľov.

Vašátková (2006) navrhuje pre potreby riaditeľa a učiteľov školy evalvačný plán, ktorý môže obsahovať nasledovné časti: oblasti evalvácie, stanovené kritériá dosahovaných cieľov, indikátory pre posúdenie či bol cieľ splnený, spôsob hodnotenia a termín hodnotenia. Autoevalvácia sa v škole môže realizovať na úrovni:

- jednotlivého učiteľa,
- metodického združenia alebo predmetovej komisie,
- vedenia školy,
- celého učiteľského zboru, celej školy.

Zložitou oblasťou autoevalvácie školy je hodnotenie kvality pracovného výkonu pedagogických zamestnancov školy a sebahodnotenie jednotlivého učiteľa. Problematické je aj plánovanie autoevalvácie. Vyplýva to aj z nasledujúceho prieskumu.

3 PRIESKUM NÁZOROV UČITEĽOV O AUTOEVALVÁCII VLASTNEJ ŠKOLY

V našom prieskume nás zaujímali názory učiteľov materských, základných a stredných škôl na autoevalváciu vlastnej školy. Použili sme dotazník vlastnej konštrukcie s 13 položkami. Zo 60 dotazníkov sa nám vrátilo 58. V prvej položke sme zisťovali miesto školy a v druhej typ školy. Odpovedalo 13 učiteľov MŠ, 41 učiteľov ZŠ a 4 učiteľia SŠ. Z toho 13 respondentov pracuje vo vidieckej a 45 v mestskej škole.

Vyhodnotenie položky č. 3

V tretej položke respondenti posudzovali tvrdenia týkajúce sa rôznych oblastí hodnotenia v ich vlastnej škole:

Tabuľka č. 1

Posúďte nasledujúce tvrdenia o Vašej škole (SPOLU)												
Odhadnite, nakoľko tvrdenie zodpovedá pravde na škále od 1 do 10, kde: „1“ = vôbec nezodpovedá pravde a „10“ = úplne zodpovedá pravde, ak sa neviete rozhodnúť, označte o												
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	SPOLU
a) v našej škole sme všetci spolupracovali na tvorbe školského vzdelávacieho programu	2	3	1	4	2	7	3	1	12	5	18	58
b) v našej škole sa kladie veľký dôraz na hodnotenie rôznych oblastí života školy	2	1	0	1	1	6	7	3	16	12	9	58
c) máme možnosť hodnotiť podmienky edukácie (materiálne a technologické zázemie vyučovania, klíma v škole...)	0	0	2	0	5	4	4	6	17	7	13	58
d) v našej škole sa pravidelne hodnotí príprava edukačného procesu (školský vzdelávací program, tematické plány, učiteľské prípravy)	1	1	1	2	2	6	6	6	7	5	21	58
e) v našej škole sa pravidelne hodnotí realizácia edukačného procesu (hospitácie, vzájomné pedagogické pozorovanie...)	0	1	2	5	5	2	7	9	10	7	10	58
f) v našej škole sa pravidelne hodnotia výsledky edukačného procesu (žiacke testy, projekty, produkty...)	0	1	0	0	0	3	2	3	10	11	28	58
g) v škole sa pravidelne hodnotí spolupráca s rodinou a inými subjektami	0	1	0	1	0	6	5	3	10	11	21	58
h) máme možnosť hodnotiť vzájomné vzťahy v škole	3	3	2	3	2	3	4	9	4	9	16	58
ch) máme možnosť hodnotiť vedenie našej školy	7	7	6	5	2	2	3	4	4	9	9	58
i) v našej škole realizujeme vzájomné hospitácie na vyučovaní	5	5	3	7	2	5	6	3	2	9	11	58
j) ja sám/a pravidelne hodnotím svoje profesijné činnosti a kompetencie	2	0	0	0	0	9	2	7	11	9	18	58
Spolu	22	23	17	28	21	53	49	54	103	94	174	

Z tabuľky č. 1 je zrejmé, že za menej pravdivé považujú respondenti tvrdenia *h) máme možnosť hodnotiť vzájomné vzťahy v škole; ch) máme možnosť hodnotiť vedenie našej školy; i) v našej škole realizujeme vzájomné hospitácie na vyučovaní*. Učitelia menej vzájomne hospitujú na vyučovaní, viazne spätná väzba vnútri školy, majú menšiu možnosť hodnotiť vzájomné vzťahy v škole a vedenie školy. Len 9 z 58 učiteľov tvrdí, že tvrdenie o možnosti hodnotiť vedenie ich školy úplne zodpovedá pravde. Najviac respondentov pokladá za úplne pravdivé alebo čiastočne pravdivé tvrdenia *d) v našej škole sa pravidelne hodnotí príprava edukačného procesu (školský vzdelávací program, tematické plány, učiteľské prípravy); f) v našej škole sa pravidelne hodnotia výsledky edukačného procesu (žiacke testy, projekty, produkty...); g) v škole sa pravidelne hodnotí spolupráca s rodinou a inými subjektami*. Pravdepodobne to znamená, že v školách sa venuje väčšia pozornosť oblastiam hodnotenia, ktoré sú posudzované najmä zvonka – externá evalvácia. Podľa *Evaluation of School providing Compulsory Education in Europe* (Brussel: Eurydice, 2004. ISBN 2-87116-364-2) je rozdiel medzi externou a internou evalváciou školy najmä v tom, že úlohou externej evalvácie je predovšetkým *preukazovanie* kvality školy až potom *zvyšovanie* kvality školy, kým interná evalvácia je chápaná ako

prostriedok na monitorovanie úrovně školy a zvyšovanie jej kvality. Interná evalvácia sa väčšinou nespája s kontrolou, ale je ukazovateľom pre zaistovanie kvality.

Zaujímavé sú súčty stĺpcov v tabuľke č. 1. V 174 prípadoch respondenti označili, že tvrdenie o hodnotení úplne zodpovedá pravde, v 23 prípadoch respondenti označili, že vôbec nezodpovedá pravde. Znamená to, že evalvácia v školách oslovených respondentov prebieha, ale nie vo všetkých oblastiach rovnako. 22 odpovedí „neviem sa rozhodnúť“ svedčí o tom, že respondenti pravdepodobne k niektorým oblastiam hodnotenia v ich vlastnej škole vôbec nevedia zaujať stanovisko.

V období kurikulárnej transformácie v slovenskej škole, keď si školy tvoria vlastné školské vzdelávacie programy, si osobitnú pozornosť zasluhuje tvrdenie a) *v našej škole sme všetci spolupracovali na tvorbe školského vzdelávacieho programu*. V materských školách sa priemer odpovedí rovnal 8,54 a v základných a stredných školách sa rovnal 6,51. Až 9 z 13 respondentov v materských školách odpovedalo, že tvrdenie a) úplne zodpovedá pravde, kým zo 41 respondentov zo základných škôl tak odpovedalo len 9 respondentov a zo 4 respondentov zo stredných škôl tak neodpovedal ani jeden respondent. Znamená to, že učitelia materských škôl pravdepodobne vo väčšine prípadov všetci spolupracovali na tvorbe školského vzdelávacieho programu, kým u učiteľov základných a stredných škôl tomu tak nie je.

Vyhodnotenie položky č. 4

Vo štvrtej položke sme zisťovali, či kolegovia respondentov vedia zhodnotiť tendenciu v kvalite školy.

Tabuľka č. 2

Pedagógovia v našej škole vedia zhodnotiť, či jej kvalita stúpa, stagnuje alebo klesá.	MŠ	ZŠ	SŠ	Spolu
Áno	12	34	3	49
Nie	0	0	1	1
Neviem posúdiť	1	7	0	8
Spolu	13	41	4	58

Respondenti si vo väčšine prípadov myslia, že pedagógovia v ich škole vedia či kvalita školy stúpa, stagnuje alebo klesá. 8 respondentov to posúdiť nevie.

Vyhodnotenie položky č. 5

V piatej položke sme sa respondentov pýtali na to, či vedenie školy realizuje hodnotiace rozhovory s pedagógmi o ich edukačnom procese.

Tabuľka č. 3

Vedenie našej školy realizuje hodnotiace rozhovory s pedagógmi o ich edukačnom procese.	MŠ	ZŠ	SŠ	Spolu
Pravidelne	12	23	1	36
Nepriavidelne	1	14	2	17
Nikdy	0	2	1	3
Neviem	0	2	0	2
Spolu	13	41	4	58

36 respondentov odpovedalo, že vedenie školy realizuje hodnotiace rozhovory pravidelne, 17 odpovedalo, že nepravidelne, 3 odpovedali, že nikdy a 2 sa nevedeli k otázke vyjadriť. Zdá sa, že hodnotiace rozhovory s učiteľmi neprebiehajú vo všetkých školách pravidelne, čo vyplýva aj z hodnotenia položky 3e).

Vyhodnotenie položky č. 6

V šiestej položke sme sa pýtali na to, či vedenie školy realizuje hodnotiace rozhovory o profesijnom raste a ďalšom vzdelávaní s pedagógmi.

Tabuľka č. 4

Vedenie našej školy realizuje hodnotiace rozhovory s pedagógmi o ich profesijnom raste a ďalšom vzdelávaní.	MŠ	ZŠ	SŠ	Spolu
Pravidelne	8	18	2	28
Nepravidelne	3	21	1	25
Nikdy	1	2	1	4
zasadnutie PR	1	0	0	1
Spolu	13	41	4	58

28 respondentov si myslí, že vedenie školy realizuje hodnotiace rozhovory o profesijnom raste a ďalšom vzdelávaní s pedagógmi pravidelne, 25 respondentov si myslí, že nepravidelne, 4 tvrdia, že nikdy a 1 tvrdí, že sa tak deje na zasadnutí pedagogickej rady. Znamená to, že pravdepodobne na niektorých školách viazne plánovanie profesijného rozvoja pedagogických zamestnancov.

Vyhodnotenie položky č. 7

V siedmej položke sme sa pýtali respondentov, či vedenie školy pozná profesijné činnosti súvisiace s prípravou a realizáciou edukačného procesu. Myslíme si, že profesijné činnosti učiteľov sú v pedagogickej realite preukázané profesijné kompetencie (vedomosti, zručnosti a postoje). Bez poznania týchto činností, nemôže vedenie školy zodpovedne hodnotiť učiteľa.

Tabuľka č. 5

Vedenie našej školy pozná profesijné činnosti súvisiace s prípravou a realizáciou edukačného procesu	MŠ	ZŠ	SŠ	Spolu
veľmi dobre	4	16	3	23
Dobře	7	18	0	25
Priemerne	2	7	1	10
Málo	0	0	0	0
Nepozná	0	0	0	0
Spolu	13	41	4	58

Vedenie školy podľa respondentov väčšinou pozná profesijné činnosti veľmi dobre alebo dobre. Z toho by sme mohli dedukovať, že vedenie školy môže väčšinou korektne hodnotiť učiteľov.

Vyhodnotenie položky č. 8 a č. 9

Vo ôsmej položke respondenti odpovedali, či majú spracovaný vlastný plán profesijného rastu a v položke č.9 sme zisťovali, na základe čoho ho vypracovali.

Tabuľka č. 6

Mám spracovaný vlastný plán profesijného rastu:	MŠ	ZŠ	SŠ	Spolu
Áno	7	12	3	22
Nie	6	29	1	36
Spolu	13	41	4	58

Napriek tomu, že z položky č. 6 vyplýva, že vedenie škôl realizuje s pedagógmi hodnotiace rozhovory o ich profesijnom raste a ďalšom vzdelávaní (či už pravidelne alebo nepravidelne), väčšina respondentov nemá spracovaný plán profesijného rastu.

Tabuľka č. 7

V prípade, že ste odpovedali „áno“ odpovedzte: Plán profesijného rastu som vypracoval/a	MŠ	ZŠ	SŠ	Spolu
z vlastnej iniciatívy	3	9	1	13
na základe podnetu nadriadeného	1	0	1	2
v spolupráci s mojím nadriadeným	2	1	1	4
s kolegami v MZ alebo PK	1	0	0	1
na základe vzdelávania	0	2	0	2
Spolu	7	12	3	22

Tí, ktorí majú plán profesijného rastu, si ho väčšinou vypracúvajú na základe vlastnej iniciatívy. Učiteľia nie sú motivovaní k plánovaniu profesijného rastu, pretože na Slovensku ešte doteraz neplatí koncepcia profesijného rozvoja pedagogických zamestnancov v kariérovom systéme. Inak povedané učiteľia nemajú dôvod plánovať svoj profesijný rast, pokiaľ nemajú zaručený kariérový postup a zvýšenie tarifného platu.

Vyhodnotenie položky č. 10

V desiatej položke sme sa zamerali na nástroje (prostriedky) hodnotenia a ich využívanie v škole.

Tabuľka č. 8

Posúďte, do akej miery sa vo Vašej škole využívajú nasledovné nástroje hodnotenia (SPOLU)												
„1“ = vôbec sa nevyužíva a „10“ = veľmi vysoká miera využívania, ak sa neviete rozhodnúť, označte 0												
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	SPOLU
a) školská dokumentácia	3	0	0	0	0	0	4	1	7	9	34	58
b) sebahodnotiace hárky pre pedagógov	6	18	3	3	2	7	3	2	4	3	7	58
c) sebahodnotiace hárky pre vedenie školy	18	14	2	4	1	6	4	0	4	1	4	58
d) dotazníky pre žiakov	7	6	4	4	4	8	2	4	4	3	12	58
e) dotazníky pre pedagógov	8	9	4	4	4	5	2	5	5	3	9	58
f) skupinová diskusia medzi vedením školy a učiteľmi s cieľom hodnotiť školský vzdelávací program	1	2	3	4	2	4	3	3	7	6	23	58
g) skupinová diskusia medzi vedením školy, učiteľmi (vychovávateľmi) a rodičmi s cieľom hodnotiť ciele školy	3	5	2	1	3	5	4	4	11	7	13	58
h) testy pre Žižkov	9	3	1	0	1	3	1	3	4	11	22	58
ch) pozorovacie (hospitačné) hárky	7	5	0	4	1	6	3	5	4	10	13	58
i) hodnotiaci rozhovor so žiakom	7	2	1	2	1	6	4	7	8	4	16	58
j) hodnotiaci rozhovor s učiteľom (vychovávateľom)	8	1	3	4	2	3	7	5	4	8	13	58
Spolu	77	65	23	30	21	53	37	39	62	65	166	

Z tabuľky č. 8 je zrejmé, že najviac sa ako prostriedok hodnotenia v školách využíva a) školská dokumentácia; f) skupinová diskusia medzi vedením školy učiteľmi a rodičmi a h) testy pre žiakov. Najmenej sa využívajú b) sebahodnotiace hárky pre pedagógov; c) sebahodnotiace hárky pre vedenie školy a e) dotazníky pre pedagógov. To súvisí s absenciou plánovania sebarozvoja respondentov (tabuľka č. 6).

77 odpovedí „neviem sa rozhodnúť“ svedčí pravdepodobne o tom, že mnohí učitelia v školách nemajú prehľad aké konkrétne nástroje hodnotenia sa v škole používajú, alebo sa o to nezaujímajú.

Vyhodnotenie položky č. 11

V jedenástej položke respondenti odpovedali, či sú v ich škole zverejnené kritériá hodnotenia pedagogických zamestnancov.

Tabuľka č. 9

V našej škole sú zverejnené kritériá hodnotenia pedagogických zamestnancov	MŠ	ZŠ	SŠ	Spolu
Áno	7	23	2	32
Nie	3	6	2	11
Neviem	3	12	0	15
Spolu	13	41	4	58

32 respondentov tvrdí, že v ich škole sú zverejnené kritériá hodnotenia pedagogických zamestnancov. Z odpovedí ďalej vyplýva, že v 11 prípadoch kritériá hodnotenia pedagogických zamestnancov nie sú zverejnené a 15 respondentov nevedelo na túto otázku odpovedať. 26 z 58 respondentov teda nevie, na základe akých kritérií sú v škole hodnotení. To svedčí o tom, že systém

hodnotenia má na mnohých školách veľké nedostatky, niektorí učitelia nemajú kritériá sebahodnotenia a preto si neplánujú vlastný profesijný rast.

Vyhodnotenie položiek č. 12 a č. 13

12. V prípade, že ste odpovedali v položke č. 11 „áno“, napíšte tri kritériá, ktorým sa prikladá vo Vašej škole najväčší význam pri hodnotení pedagogických zamestnancov.

13. Ja pokladám za najdôležitejšie pri hodnotení pedagogických zamestnancov tieto tri kritériá:

Tabuľka č. 10

Odpovede	Položka 12				Položka 13			
	MŠ	ZŠ	SŠ	Spolu	MŠ	ZŠ	SŠ	Spolu
Profesijné kompetencie (vedomosti a zručnosti)	9	17	1	27	12	30	2	44
Hodnotenie žiakmi, rodičmi, nadriadenými	0	2	0	2	0	3	0	3
Vzťah k žiakovi, jeho výsledky	1	5	0	6	1	11	2	14
Spolupráca s rodičmi, kolegami a i.	0	1	0	1	1	10	0	11
Aktivity nad rámec vyučovania	3	26	0	29	4	18	0	22
Osobnostné vlastnosti	7	10	0	17	17	19	1	37
Iné (napr. prax, triednictvo, disciplína)	0	2	2	4	1	0	1	2
Spolu	20	63	3	86	36	91	6	133

Z kritérií, ktoré respondenti voľne uvádzali v položke 12 a 13, sme vytvorili sedem kategórií odpovedí. V školách sa podľa respondentov najväčší význam pri hodnotení prikladá *aktivitám učiteľa, ktoré vykonáva nad rámec vyučovania; profesijným kompetenciám učiteľa a osobnostným vlastnostiam*. Za najdôležitejšie kritériá hodnotenia pedagogických zamestnancov respondenti považujú *profesijné kompetencie učiteľa; osobnostné vlastnosti učiteľa a aktivity nad rámec vyučovania*. Zdá sa, že respondenti dávajú pri kritériách hodnotenia prednosť pedagogickej profesionalite pred aktivitami, ktoré vykonáva pedagóg nad rámec vyučovania.

Záver

Evalvácia školy na Slovensku je v mnohých prípadoch len záležitosťou vedenia školy, ktoré vypracuje na konci školského roka hodnotiacu správu pre zriaďovateľa, prípadne určí kritériá hodnotenia pedagogických zamestnancov. Jednotliví učitelia sa o evalváciu školy zaujímajú len málo. Spájajú ju najmä s výsledkami edukačného procesu. Evalváciu školy chápu viac ako kontrolu a nepovažujú ju za prostriedok zaistovania kvality školy. Nie všetci si tvoria vlastné plány profesijného rastu. Niektorí nevedia aké sú kritériá ich hodnotenia v profesii. Evalvácia škôl je vo viacerých prípadoch vynútená len zvonka, nie je pravidelná a nemá atribúty autoevalvácie. Štátny vzdelávací program pre predprimárne, primárne a sekundárne vzdelávanie deklaruje len potrebu systému kontroly a hodnotenia žiakov a zamestnancov školy. Ak ale vychádzame z toho, že autoevalvácia je pravidelný systematický proces zacielený na rozvoj kvality školy, potom by ju škola mala pravidelne plánovať a realizovať na základe vlastných kritérií hodnotenia. Aj podľa medzinárodných európskych kvalifikačných rámcov je potrebné rozvíjať profesijné kompetencie učiteľov na základe autoevalvácie školy.

Použitá literatúra:

BABIAKOVÁ, S. 2008. Riadenie kvality školy prostredníctvom autoevalvácie. (Profesijné činnosti a kompetencie učiteľa ako súčasť autoevalvácie školy). In: *Školský manažment v nových spoločenských podmienkach*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Bratislava : PF UK, 2008, s. 12-13. ISBN 978-80-969178-8-4

Evaluation of School providing Compulsory Education in Europe. Brusel: Eurydice, 2004. ISBN 2-87116-364-2

CHMELÍKOVÁ, M. 2003. Hodnotenie, sebahodnotenie, autoevalvácia v školách. In: *Pedagogické rozhľady*. Banská Bystrica : MPC, 2003. č. 4, s. 2- 6. ISSN 1335-0404

PRŮCHA, J. 1996. *Pedagogická evaluace*. Brno : MU, 1996. ISBN 80-210-1333-8

VAŠŤATKOVÁ, J. *Úvod do autoevaluace školy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006. ISBN 80-244-1422-8.

Kontakt

PaedDr. Simoneta Babiaková, Ph.D., Katedra elementárnej a predškolnej pedagogiky, PdF UMB, Banská Bystrica

„Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-0026-07“.

[zpět na obsah](#)